Informácia o aktuálnej situácii šírenia afrického moru ošípaných, realizácii opatrení na zabránenie šíreniu a eradikáciu afrického moru ošípaných a stave znižovania denzity populácie diviaka

Na územie Slovenska prvýkrát v histórii prenikol Africký mor ošípaných (AMO) a bol potvrdený 25. júla 2019 v chove domácich ošípaných v okrese Trebišov. Následne 12. augusta 2019 bola potvrdená táto veľmi vysoko kontagiózna nákaza u diviaka, uloveného v tom istom okrese.

V prípade domácich chovov bol k 30.9.2021 potvrdený výskyt AMO u domácich ošípaných v 35 chovoch a v prípade uhynutej či ulovenej diviačej zveri bolo potvrdených 3291 pozitívnych prípadov. Výskyt Afrického moru ošípaných sa najviac prejavuje v pobaltských krajinách, Poľsku, Maďarsku, Rumunsku, Ukrajine a Slovensku, začína aj v Nemecku a nezadržateľne sa šíri západným smerom. Najväčšou hrozbou sú pre nás okolité štáty Maďarsko, Poľsko a Ukrajina. Výskyt Afrického moru ošípaných v celej Európe znázorňuje **Príloha č. 1**

Za účelom mobilizácie všetkých zainteresovaných zložiek v boji proti AMO boli vykonané stretnutia expertnej skupiny v boji proti africkému moru ošípaných, ktorá je zložená zo zástupcov celého agrorezortu, veterinárov, poľovníkov i chovateľov ošípaných. Tie sa konali v auguste a v septembri 2021 v meste Levice, Bytča a Nové Zámky. Hlavným bodom programu bola výzva poľovným hospodárom, štatutárnym zástupcom i pracovníkom štátnej správy na najintenzívnejší odstrel práve v tých okresoch, ktoré susedia s nárazníkovou zónou. V zóne, kde bol pozitívny diviak konfirmovaný už odstrel diviakov význam nemá. Cieľom je dosiahnuť denzitu na úrovni do 0,5 diviaka na km^2. V evidencii odstrelenej i nájdenej uhynutej diviačej zveri by sa malo prejaviť znižovanie kmeňového stavu, avšak redukujú sa iba prírastky. Platí celoročný intenzívny lov diviačej zveri bez ohľadu na vek a pohlavie.

Prioritou je v konečnom dôsledku chrániť veľkochovy a domáce chovy ošípaných, ktorých populácia každoročne výrazne klesá a v súčasnosti je na úrovni 517 000 ks (stav k 31.8.2021).

Na podporu lovu a ďalšie opatrenia vláda schválila 5,2 miliónov EUR. Z časti finančných prostriedkov sa výberovým konaním obstaralo 430 chladiacich boxov, ktoré slúžia na uchovanie odlovených diviakov. Bol vypracovaný zoznam distribúcie chladiarenských zariadení pre užívateľov poľovných revírov. Prednostne budú umiestňované v blízkosti veľkochovov. Po vyšetrení vzorky v Národnom referenčnom laboratóriu pre africký mor ošípaných vo Zvolene je v pozitívnom prípade diviak zlikvidovaný v kafilerickom zariadení a v negatívnom prípade sa môže predať na domácom trhu.

V rámci príslušných opatrení Štátna veterinárna a potravinová správa SR:

- dňa 3.8.2021 vydala Mimoriadne núdzové opatrenia v zmysle zákona č.39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti a vykonávacieho nariadenia Komisie EÚ č.2021/605, ktorým sa stanovujú osobitné opatrenia na kontrolu afrického moru ošípaných. Ústredného riaditeľa Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR to oprávňuje nariadiť či prikázať všetkým dotknutým úradom, organizáciám, zväzom, veterinárnym lekárom a farmárom striktne dodržiavanie v MNO zadefinovaných podmienok.

- dňa 13.9.2021 vydala usmernenie ohľadom zrušenia opatrení v ochrannom pásme a pásme dohľadu AMO (13.9.2021), aplikácia usmernenia na RVPS ktorých sa to týka podľa výskytu AMO v chovoch domácich ošípaných;

- dňa 21.9.2021 vydala usmernenie na zintenzívnenie kontrol biologickej bezpečnosti v chovoch ošípaných a poľovných revíroch;

- dňa 2.9 a 20.9.2021 sa zúčastnili zástupcovia ŠVPS SR školenia poľovníkov na tému AMO;

- zorganizovala poradu zástupcov MPRV SR, PS SR a ŠVPS SR k téme AMO (identifikácia a registrácia fariem ošípaných, závery auditu AMO);

- zaslala reakcie (akčný plán) na odporúčania EK v nadväznosti na audit DG SANTE 2021-7241-hodnotenie implementácie zverozdravotných kontrol v súvislosti s AMO;

- vypracovala a odprezentovala vývoj situácie AMO v SR na rokovaní stáleho výboru pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá (sekcia zdravia zvierat) dňa 22.09.2021;

- sumarizuje súčasný stav kontroly chovov ošípaných a poľovných revírov (stav k 31.8.2021);

- vypracovala podklady pre MPRV SR (Odbor štátnych podpôr a technickej pomoci programov EÚ) v súvislosti s procesom refundácie týchto nákladov zo strany EK (likvidácia chovov ošípaných po potvrdení AMO v chove a splnení opatrení);

- participuje na vypracovaní metodického usmernenia pre užívateľov poľovných revírov – „Ako znižovať denzitu diviačej zveri a zabrániť šíreniu AMO?“.

V rámci príslušných opatrení v boji proti Africkému moru ošípaných Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR:

- vydalo dňa 6.8.2021 v nadväznosti na MNO vydané hlavným veterinárnym lekárom č.7885/2021 z 2.8.2021, metodické usmernenie pre LESY SR, ŠL Tanap, LPM Ulič a NLC ohľadom možnosti lovu diviakov v poľovných revíroch v ich užívaní.
- vydalo dňa 15.2.2021 pokyn okresným úradom - pozemkovým a lesným odborom, okresným úradom - odborom opravných prostriedkov, ktorý umožňuje lov diviačej zveri aj v období mimo schválených plánov chovu a lovu.
- pripravuje plagáty s názvom „Zastavme šírenie afrického moru ošípaných“, ktoré budú distribuované pre mestá a obce.

Osvetu v oblasti prevencie šírenia afrického moru ošípaných prezentuje na svojom webovom portáli aj Slovenská poľovnícka komora.

V tejto oblasti je osveta najviac zastrešovaná Európskou agentúrou pre bezpečnosť potravín EFSA, ktorá vydala množstvo letákov s názvom Zastavme Africký mor ošípaných a realizuje webináre pre odbornú verejnosť. Vytvorila video o vírusovom ochorení sviňovitých, africkom more ošípaných. Je v ňom jednoducho znázornené ako sa choroba prejavuje, ako sa môže šíriť a čo nesmieme robiť, ak chceme zabrániť ďalšiemu šíreniu tohto nebezpečného vírusu.

Informácia o vykonanom love a úhyne diviačej zveri za poľovnícku sezónu 2021/2022 so stavom k 31.08.2021 tvorí Prílohu č. 2.

Od začiatku poľovníckej sezóny 2021/22, t.j. od 1.3.2021 je na Slovensku ulovených 28 063 ks diviačej zveri. Mesačný prehľad uvádzame v nasledovnej tabuľke:

mesiac	lov
marec	986
apríl	2663
máj	4517
jún	4921

júl	7627
august	7349
Spolu k 31.08.2021	**28 063**

Pre porovnanie uvádzame lov k adekvátnemu obdobiu z dvoch predchádzajúcich rokov:

Spolu k 31.08.2020	**30 597**
Spolu k 31.08.2019	**30 713**

Zdôvodnenie kumulatívne nižšieho odlovu v aktuálnej sezóne proti predchádzajúcej

Pokles lovu môže byť spôsobený viacerými faktormi. Jedným z nich je nárast počtu uhynutých diviakov, pričom predpokladáme, že nie všetky sa našli a skutočný počet uhynutých kusov je oveľa väčší. Ďalším významným dôvodom poklesu lovu je zákaz lovu zveri nariadený príslušnými RVPS v niektorých oblastiach. Toto potvrdzuje fakt, že k poklesu lovu diviakov došlo najmä v okresoch Košického, Prešovského a Banskobystrického kraja, kde už bol AMO zaznamenaný.

Za oveľa dôležitejšie ako je pokles lovu za celé Slovensko však považujeme to, že v bielych okresoch, v ktorých ešte nebol AMO zaznamenaný a kde by malo dôjsť k výraznému zníženiu denzity diviačej zveri došlo k zvýšeniu lovu oproti uplynulej sezóne.

Porovnanie uvádzame v nasledovnej tabuľke:

kraj	**Lov k 31.8.2020**	**Lov k 31.8.2021**	**rozdiel**
Bratislava	1 551	1 645	+ 94
Trnava	1 400	1 576	+ 176
Nitra	3 369	3 976	+ 607
Trenčín	4 882	5 371	+ 489
Žilina	2 801	3 330	+ 529
Spolu	14 003	15 898	+ 1 895

V uvedených krajoch sa lov diviačej zveri oproti uplynulej poľovníckej sezóne **zvýšil o 13,5%.**

Vývoj úhynov

Prehľad o výške úhynov za roky 2018 a 2019 sa neeviduje po mesiacoch, ale len za celú poľovnícku sezónu (t. j. za obdobie od 1. marca do konca februára) - ide o to údaj z poľovníckej štatistiky. K 31.08. sa eviduje údaj len v roku 2020 a 2021. Prehľad sa z uvedeného dôvodu predkladá podľa údajov po skončení poľovníckej sezóny (ku koncu februára), za rok 2021 sa eviduje posledný údaj k 31.8.2021

Poľovnícka sezóna	**Úhyn v ks**
2017/2018	976
2018/2019	1 576
2019/2020	2 650 (k 31.8.2020 - 622)
2020/2021 k 31.8.2021	2 905

Celková bilancia lovu a úhynov za posledné 2 roky za rovnaké obdobie:

	lov	úhyn	spolu
Spolu k 31.08.2021	28 063	2 905	30 968
Spolu k 31.08.2020	30 597	622	31 219

Za nájdenú uhynutú či zastrelenú diviaču zver sa poľovníkovi, či nálezcovi vyplatí podľa oblasti: Nálezné 30 EUR, vzorka 10 EUR, maternica 20 EUR a ulovený alebo uhynutý pozitívny diviak 20 EUR.

Napriek mnohým prísnym opatreniam sa nám nedarí zabrániť neustálemu šíreniu tejto vysoko kontagióznej nákazy z východnej časti Slovenska smerom na západ. Celé územie Slovenska je rozdelené do 4 zón. Červená zóna predstavuje územie, na ktorom bol potvrdený výskyt AMO u diviačej zveri aj domácej ošípanej. Ružová zóna predstavuje územie, na ktorom bol potvrdený výskyt AMO len u diviačej zveri. Biela zóna predstavuje územie, na ktorom nebol potvrdený výskyt AMO. Štvrtá modrá zóna je nárazníková medzi ružovou a bielou.

Zóny výskytu AMO v jednotlivých okresoch SR znázorňuje **Príloha č. 3**

Vývoj zón AMO v roku 2021 v rámci okresov SR

Zóna/mesiac	**január**	**február**	**marec/ apríl**	**máj**	**jún**	**júl**	**august/ sept.**
biela	51	52	51	48	46	44	38
ružová	16	19	20	23	25	25	26
červená	1	1	1	1	1	1	2
časť ružová a červená	4	0	0	0	2	2	6

Od júla 2019, kedy bola nákaza prvýkrát potvrdená v okrese Trebišov dosahuje v priebehu dvoch rokov zamorenosť polovice územia Slovenska. Ku koncu septembra 2021 je zo 79 okresov 34 okresov v ružovej alebo červenej zóne. Najviac úsilia v boji proti Africkému moru ošípaných musíme vyvinúť práve v západnej polovici SR, kde sú v okrese Dunajská Streda, Nové Zámky, Komárno, Nitra, Levice, Senica a Topoľčany umiestnené najväčšie produkčné chovy ošípaných. Naposledy bolo v júni 2021 na farme Boľkovce v okrese Lučenec utratených z dôvodu potvrdenej nákazy na AMO vyše 8 000 ošípaných.